

mgr Paulina Zaborowska
p.zaborowska@uw.edu.pl

**Seminarium doktorskie Katedry Postępowania Cywilnego
Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego**

17 grudnia 2024 r.

Właściwość delegacyjna w postępowaniu cywilnym – *de lege lata* i postulaty *de lege ferenda*

1. Właściwość delegacyjna – perspektywa prawnoporównawcza

1.1. prawo niemieckie („*Gerichtliche Bestimmung der Zuständigkeit*” - § 36 i § 37 Zivilprozessordnung);

1.2. prawo austriackie

a) „*Ordination*” § 28 Jurisdiktionsnorm;

b) „*Delegation*” §30-31a Jurisdiktionsnorm;

- delegacja ze względów konieczności („*Notwendige Delegation*” § 30 Jurisdiktionsnorm; § 9 Abs. 4 Amtshaftungsgesetz);
- delegacja ze względów celowości („*Zweckmassige Delegation*” § 31 Jurisdiktionsnorm);
- uproszczona delegacja („*vereinfachte Delegation*” § 31a Jurisdiktionsnorm, § 111 Jurisdiktionsnorm).

1.3. prawo francuskie („*prorogation judiciaire*”, „*renvoi*”)

a) przekazanie ze względu na podejrzenie stronniczości sądu („*renvoi pour cause de suspicion légitime*” art. 341 i n. Code de procédure civile) oraz bezpieczeństwo publiczne („*renvoi pour cause de sûreté publique*” art. 351 i n. Code de procédure civile);

b) przekazanie na wniosek pozwanego ze względu na przywilej jurysdykcyjny osób wymiaru sprawiedliwości („*renvoi devant une juridiction limitrophe*”)

lorsqu'un magistrat ou un auxiliaire de justice est partie” art. 47 Code de procédure civile);

- c) przekazanie przez Sąd Kasacyjny („*renvoi après cassation*” art. L. 431-4 Code de l'organisation judiciaire)

1.4. właściwość z przekazania w procesie karnym

- a) właściwość sądu ze względu na ekonomikę procesu (art. 36 k.p.k.);
- b) właściwość ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości (art. 37 k.p.k.).

2. Właściwość delegacyjna – uwagi historycznoprawne

2.1. właściwość delegacyjna w projektach d.k.p.c., przedwojennym k.p.c. i k.p.n.;

2.2. właściwość delegacyjna w k.p.c. z 1964 r.;

2.3. właściwość delegacyjna po wejściu w życie nowelizacji z 4 lipca 2019 r.

3. Właściwość delegacyjna w kontekście prawa do sądu właściwego.

4. Właściwość delegacyjna – zagadnienia ogólne

4.1. terminologia i sposób regulacji;

4.2. istota właściwości delegacyjnej

- a) sąd jako organ ustanawiający właściwość;
- b) orzeczenie sądowe jako źródło właściwości;
- c) konstytutywny skutek orzeczenia.

4.3. funkcje właściwości delegacyjnej.

5. Charakter prawny źródła właściwości delegacyjnej

5.1. akt ustrojowy/organizacyjny-administracyjny/czynność urzędowo-biurowa;

5.2. orzeczenie sądowe.

6. Rodzaje właściwości delegacyjnej w postępowaniu cywilnym

6.1. wyznaczenie sądu przez Sąd Najwyższy ze względu na niemożność ustalenia właściwości miejscowej – art. 45 k.p.c.;

6.2. delegacja ze względów konieczności (art. 44 k.p.c., art. 44² k.p.c., art. 48¹ k.p.c., art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., art. 508 § 2 k.p.c.);

6.3. delegacja ze względów celowości (art. 508 § 2 k.p.c., art. 526 § 2 k.p.c., art. 683 k.p.c., art. 13 ust. 2 ustawy z 21 kwietnia 2017 r. o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji);

6.4. delegacja ze względu na „dobro wymiaru sprawiedliwości” – art. 44¹ k.p.c.;

6.5. delegacja na skutek zgodnego wniosku stron (następcza prorogacja) (art. 38 § 3 k.p.c., art. 461 § 3 k.p.c.);

6.6. delegacja niewłaściwa (uchylony art. 14a ust. 1-2 tzw. ustawy Covid-19).

7. **Spory o właściwość jako szczególna kategoria właściwości delegacyjnej**
  - 7.1. pojęcie i rodzaje sporów kompetencyjnych;
  - 7.2. spory o właściwość w ujęciu prawnoporównawczym i historycznoprawnym;
  - 7.3. dopuszczalność *de lege lata* sporu o właściwość w postępowaniu cywilnym.
8. **Zaskarżanie orzeczeń ustanawiających właściwość delegacyjną.**
9. **Postulaty *de lege ferenda*.**

Wybrana literatura:

Allerhand M., *Oznaczenie sądu właściwego przez Sąd Najwyższy*, „Polski Proces Cywilny” 1934/9-10

Artymiuk T., *Przekazanie sprawy z sądu miejscowo właściwego do innego sądu równorzędnego (art. 37 k.p.k.) w orzecznictwie Sądu Najwyższego*, w: *Studia i analizy Sądu Najwyższego*, t. I, red. K. Ślebzak, Warszawa 2007

Beignier B., *La nature du privilège de juridiction des gens de justice (art. 47 NCPC)*, “Recueil Dalloz” 2001/28

Błoński M., *Właściwość nadzwyczajna sądu a wymogi zasady praworządności (w świetle art. 36 k.p.k.)*, „Państwo i Prawo” 2014/1

Bornkamm J., *Die Gerichtsstandsbestimmung nach §§ 36, 37 ZPO*, “Neue Juristische Wochenschrift” 1989

Cholet D. [w:] *Droit et pratique de la procédure civile 2024/2025*, red. S. Guinchard, Paris 2024

Dziurda M., *Przekazanie sprawy na podstawie art. 44² Kodeksu postępowania cywilnego*, „Przeгляд Sądowy” 2020/2

Fierich F.X., *Nauki wstępne i rzecz o sądach cywilnych [w:] Nauka o sądach cywilnych i procedura cywilna. T.I.*, Kraków 1898-1901

Gołąb S., *Zarys polskiego procesu cywilnego. Z. 1, Jurysdykcja sądów powszechnych*, Kraków 1932

Grzeszczyk W., *Właściwość miejscowa sądu z delegacji ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości (art. 37 k.p.k.)*, „Prokuratura i Prawo” 2000/9

Gudowski J., *Wylączenie sądu jako organu wymiaru sprawiedliwości – nowa instytucja w prawie procesowym cywilnym i karnym*, „Przeгляд Sądowy” 2020/4

Guinchard S. [w:] *Procédure civile. Droit commun et spécial du procès civil, MARD et arbitrage*, Paris 2022

Herz CH., *Die gerichtliche Zuständigkeitsbestimmung: Voraussetzungen und Verfahren. Prozessrechtliche Abhandlungen*, Köln, Berlin, Bonn, München 1990

Kaczorkiewicz D., *Właściwość z przekazania sprawy karnej*, „Przeгляд Sądowy” 2014/3

H.W. Fashing, A. Konecny, *Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen*, t. 1. *EGJN und JN*, Wien 2013

Kotas-Turoboyska S., *Pojęcie dobra wymiaru sprawiedliwości w rozumieniu art. 44¹ k.p.c.* [w:] *Rozstrzygnięcie spraw cywilnych. Aktualne wyzwania i perspektywy*, red. M. Białecki, S. Kotas-Turoboyska, F. Manikowski, J. Słyk, E. Szczepanowska, Warszawa 2022

Mayr P.G., *Die Delegation im zivilgerichtlichen Verfahren*, „Juristische Blätter” 1983/11-12

Mieser J., *Nielegalny spór kompetencyjny*, „Głos Prawa” 1930/5

Misztal Konecka J., *Właściwość sądów w sprawach cywilnych* [w:] *Postępowanie przed sądem pierwszej instancji w procesie cywilnym. Podmioty postępowania. System Postępowania Cywilnego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, P. Osowy, t. 3A, Warszawa 2024

Moszyński R., *W jakim trybie sąd bezpośrednio przełożony rozpoznaje spór o właściwość między sądami równorzędnymi (art. 53 kpc)*, „Głos Sądownictwa” 1933/11

Olaś A., *Właściwość delegacyjna sądu oparta na względach celowości w postępowaniu nieprocesowym*, „Przeгляд Sądowy” 2022/1

Olaś A., *Sąd oraz inne organy procesowe w postępowaniu nieprocesowym* [w:] *System prawa procesowego cywilnego*, red. T. Ereciński, t. 4. cz. 1, vol. 1. *Postępowanie nieprocesowe*, red. T. Ereciński, K. Lubiński, Warszawa 2021

Rechberger W.H., D.A. Simotta, *Grundriss des österreichischen Zivilprozessrechts. Erkenntnisverfahren*, Wien 2017

Solus H., Perrot R., *Droit judiciaire privé, t. 2, La compétence*, Paris 1973

Stefański R.A., *Spory o właściwość między sądami karnymi*, „Prokuratura i Prawo” 2008/9

T. Renoux, *Le droit au juge naturel, droit fondamental*, "Revue trimestrielle de droit civil" 1993/01

Trammer J., *Norma jurysdykcyjna z komentarzem*, Kraków 1906

Vossler N., *Die gerichtliche Zuständigkeitsbestimmung für Streitgenossen*, "Neue Juristische Wochenschrift" 2006/3

Wilke F.M., *Die gerichtliche Bestimmung der Zuständigkeit gem. §§ 36, 37 ZPO*, "Juristische Arbeitsblätter" 2019/8

Wiszniewski Z., Postępowanie w przypadku niewłaściwości sądu lub niewłaściwości trybu postępowania, „Nowe Prawo” 1953/6

Zabłocki s., *Przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi równorzędnemu ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości (art. 27 k.p.k.)*, „Przegląd Sądowy” 1994/7-8

Zaborowska P., *Delegacyjna właściwość sądu ze względu na „dobro wymiaru sprawiedliwości” w postępowaniu cywilnym*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza” 2020/2